

ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ЖІНОЧИХ ПРИКРАС З БІСЕРУ НА ЗАКАРПАТТІ

Василь КОРОЛЬ

ORCIDID: <https://orcid.org/0000-0002-0471-2115>

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник,
Комунальний заклад «Закарпатський музей
народної архітектури та побуту» Закарпатської
обласної ради, відділ фондів,
вул. Капітульна 33а, 88000, м. Ужгород, Україна,
e-mail: anshamash@gmail.com

Коцан В. «Монистята на білиньку шию...».
Жіночі прикраси з бісеру на Закарпатті
[Образотворчий матеріал]: альбом Василь
Васильович Коцан. Ужгород: Видавництво
Олександри Гаркуші, 2020. 116 с. : іл.
Текст укр. та англ.

Монографія Василя Коцана «Монистята на білиньку шию...». Жіночі прикраси з бісеру на Закарпатті є логічним продовженням тривалих наукових студій автора. Дослідження опирається на солідну базу авторських польових матеріалів, зібраних під час численних етнографічних експедицій Закарпаттям. Ці матеріали автор доповнив збірками із фондів колекцій Закарпатського музею народної архітектури та побуту, Закарпатського обласного музею ім. Т. Легоцького, Музею народної архітектури та побуту ім. К. Шептицького у Львові, цілої низки регіональних історико-краєзнавчих музеїв краю та приватних колекцій.

Структура роботи добре продумана і складається з передмови, п'яти розділів та переліку фотоілюстрацій. У передмові В. Коцан розглядає генезу, способи виготовлення, конструктивні та локальні особливості народних виробів із бісеру на Закарпатті. Характеризує мотиви орнаментальних композицій та колористику традиційного нагрудного бісероплетіння. Торкається їх функцій (соціальної, оберегової, естетичної) та місця у художньому оздобленні народного вбрання кінця ХІХ — першої половини ХХ ст.

Перші чотири розділи присвячені особливостям традиційних жіночих прикрас із бісеру, чотирьох етнографічних груп Закарпаття, а саме долинянам, гуцулам, бойкам та лемкам. Одним із найбільших набутків монографії є повноколірні світлини, які промовисто репрезентують нагрудні та нашійні жіночі прикраси Закарпаття, що належать до важливих атрибутів народного одягу. При характеристиці локальних особливостей жіночих прикрас з бісеру ет-

Дводільна силянка, с. Сокириця Хустського району. Вовняні нитки, бісер, нанизування. 30-ті рр. XX ст.

нографічних груп українців Закарпаття автор проводить паралелі з особливостями цієї складової народного одягу угорців, румунів, словаків, поляків, виділяє загальноукраїнські ознаки, особливі та відмінні риси.

У п'ятому розділі «Невичерпність традицій» автор представив розлогі біографічні відомості про майстринь бісероплетіння з ґрунтовним аналізом їх стилістичних та художніх прийомів. Матеріали цього розділу є яскравим свідченням того, що народні традиції продовжують жити в роботах сучасних майстринь, а фондова збірка Закарпатського музею народної архітектури та побуту є цінним джерелом для творчих пошуків та інтерпретацій майстрів декоративно-ужиткового мистецтва краю.

«Плетінка» з хрестом, с. Тюшка Міжгірського району. Нитки, бісер, хрестик, нанизування. 20—40-ві рр. XX ст.

Справляє приємне враження добірність та якість ілюстративного матеріалу, а дублювання текстової частини англійською мовою, певна річ, сприятиме розширенню читацької аудиторії та популяризації художньо-стилістичного багатства української традиції бісероплетіння далеко за межами нашої держави.

Монографія В. Коцана ««Монистята на білиньку шию...». Жіночі прикраси з бісеру на Закарпатті» — є вагомим вкладом в сучасну етнологію та мистецтвознавство. Праця має наукове та культурно-освітнє значення і викличе зацікавлення не лише в етнографів, музейних працівників, мистецтвознавців, але і в ширшій читацькій аудиторії — усіх, хто цікавиться декоративно-ужитковим мистецтвом та матеріальною культурою України.